

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.2.24>

ОБСТАВИНИ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ ПІД ЧАС ДОПИТУ УЧАСНИКІВ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ ГРУП ТА ЗЛОЧИННИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Артем Плосконос

ад'юнкта кафедри криміналістики та судової медицини

Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-5216-0255

Анотація. Стаття присвячена дослідженню обставин, які необхідно встановити під час допиту учасників організованих злочинних груп та злочинних організацій. Окреслено питання, які допоможуть слідчому сформулювати уявлення про предмет допиту та обставини, які необхідно встановити під час розслідування. Запропонована їх класифікація за відповідними критеріями: 1) обставини, які підлягають доказуванню та перелік яких, вичерпно наведений у ст. 91 КПК України; 2) обставини, які формують зміст криміналістичної характеристики злочину (типові та специфічні елементи криміналістичної характеристики та кореляційні зв'язки між ними): відомості про учасників ОЗГ (особистісні характеристики, розподіл ролей, виконувані функції, тривалість участі в ОЗГ, причетність до інших епізодів злочинної діяльності); відомості про потерпілого або потерпілих; відомості про спосіб вчинення кримінального правопорушення (підготування до злочину, безпосереднє його вчинення, приховування злочинного результату та його наслідків); відомості про матеріальні сліди злочину (можливість отримання доказової інформації або інформації, яка буде мати орієнтувальний характер); відомості про використовувані засоби та знаряддя до вчинення злочину (законність їх придбання, місця зберігання); відомості про час та місце вчинення злочинів (встановлюється відповідно до кожного конкретного епізоду злочинної діяльності); відомості про заподіяну злочинною діяльністю матеріальну шкоду; 3) обставини, які формують зміст кримінально-правової характеристики конкретного складу злочину або виду (групи) злочинів: склад злочину (суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна та об'єктивна сторона злочину); кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки злочину; характер (вид та розмір) покарання за злочин; спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності або обставини, що виключають злочинність діяння; 4) специфічні обставини, які формують зміст орієнтуючої інформації, але мають юридичне значення (тобто дадуть змогу слідчому побудувати версії та спланувати окремі СРД із метою їх перевірки, наприклад наявність в особи алібі).

Ключові слова: кримінальне правопорушення, злочин, слідчі (розшукові) дії, розслідування кримінальних проваджень.

CIRCUMSTANCES TO BE ESTABLISHED TIME OF INTERROGATION OF PARTICIPANTS OF ORGANIZED CRIMINAL GROUPS AND CRIMINAL ORGANIZATIONS

Artem Ploskonos

Adjunct at the Department of Forensics and Forensic Medicine

National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-5216-0255

Abstract. The article is devoted to the study of the circumstances that need to be established during the interrogation of members of organized criminal groups and criminal organizations. The issues that will help the investigator to form an idea of the subject of the interrogation and the circumstances that need to be established during the investigation are outlined. Their classification according to the corresponding criteria is offered: 1. Circumstances which are subject to proof and the list of which, is exhaustively resulted in Art. 91 of the Criminal Procedure Code of Ukraine. 2. Circumstances that form the content of the forensic characteristics of the crime (typical and specific elements of the forensic characteristics and correlations between them): information about the participants of the OCG (personal characteristics, distribution of roles, functions performed, duration of participation in the OCG, involvement in other episodes of criminal activities); information about the victim or victims; information on the manner of committing a criminal offense (preparation for a crime, its direct commission, concealment of the criminal result and its consequences); information on material traces of the crime (the possibility of obtaining evidentiary information or information that will be indicative); information on the means and tools used to commit the crime (legality of their acquisition, place of storage); information on the time and place of commission of crimes (established in accordance with each specific episode of criminal activity); information on material damage caused by criminal activity. 3. Circumstances that form the content of the criminal-legal characteristics of a specific crime or type (group) of crimes: the composition of the crime (subject, object, subjective and objective side of the crime); qualifying and especially qualifying features of the crime; nature (type and amount) of punishment for the crime; special types of exemption from criminal liability or circumstances that exclude the criminality of the act. 4. Specific circumstances that shape the content of the indicative information, but have legal significance (ie allow the investigator to visit the versions and plan individual SRDs in order to verify them, such as the presence of an alibi).

Key words: criminal offense, crime, investigative (search) actions, investigation of criminal proceedings.

OKOLICZNOŚCI DO USTALENIA PODCZAS PRZESŁUCHANIA UCZESTNIKÓW ZORGANIZOWANYCH GRUP PRZESTĘPCZYCH I ORGANIZACJI PRZESTĘPCZYCH

Artem Ploskonos

*adiunkt Katedry Kryminalistyki i Medycyny Sądowej
Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0002-5216-0255*

Adnotacja. Artykuł poświęcony jest badaniu okoliczności do ustalenia podczas przesłuchania uczestników zorganizowanych grup przestępczych i organizacji przestępczych. Wyznaczono pytania, które pomogą śledczemu ukształtować pojęcie przedmiotu przesłuchania i okoliczności do ustalenia podczas dochodzenia. Zaproponowano ich klasyfikację według odpowiednich kryteriów: 1. Okoliczności podlegające dowodom i których lista jest wyczerpująco podana w art. 91 Kodeksu Postępowania Karnego Ukrainy. 2. Okoliczności tworzące treści charakterystyki karnej przestępstwa (typowe i specyficzne elementy charakterystyki karnej i związki korelacyjne między nimi): informacje o uczestnikach zorganizowanej grupy przestępczej (cechy osobowe, podział ról, wykonywane funkcje, długość uczestnictwa w zorganizowanej grupie przestępczej, przynależność do innych scen działalności przestępczej); informacje na temat ofiary lub ofiar; informacje o sposobie popełnienia czynu zabronionego (przygotowania do popełnienia przestępstwa, bezpośrednie jego popełnienie, ukrywanie rezultatu przestępstwa i jego skutków); informacje o materialnych śladach przestępstwa (możliwość uzyskania informacji dowodowych lub informacji, które będą miały charakter orientacyjny); informacje o wykorzystywanych środkach i narzędziach popełnienia przestępstwa (legalność ich nabycia, miejsca przechowywania); informacje o czasie i miejscu popełnienia przestępstwa (ustalane zgodnie z każdym konkretnym epizodem działalności przestępczej); informacje o szkodach materialnych spowodowanych działalnością przestępczą. 3. Okoliczności tworzące treść charakterystyki karno-prawnej określonych znamion przestępstwa lub rodzaju (grupy) przestępstw: znamiona przestępstwa (podmiot, przedmiot, subiektywna i obiektywna strona przestępstwa); kwalifikujące się i szczególnie kwalifikujące się cechy przestępstwa; charakter (rodzaj i rozmiar) kary za przestępstwo; specjalne rodzaje zwolnienia z odpowiedzialności karnej lub okoliczności wykluczające przestępstwo. 4. Szczególne okoliczności tworzące treść informacji orientacyjnych, ale mające znaczenie prawne (tj. umożliwiające śledczemu tworzenie wersji i planowanie poszczególnych czynności dochodzeniowo-śledczych w celu ich weryfikacji, np. posiadanie przez osobę alibi).

Słowa kluczowe: czyn zabroniony, przestępstwo, czynności dochodzeniowo-śledcze, śledztwo w sprawach karnych.

Вступ. Процес розслідування будь-якого кримінального правопорушення вимагає від слідчого застосування ефективних методів, спрямованих на дослідження широкого спектра обставин, а використання ним у процесі професійної діяльності найбільш раціональних засобів та методів розкриття та розслідування злочинів, зумовлене не лише бездоганним знанням та неухильним дотриманням норм права під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій, але і застосуванням науково-методичних, організаційних, тактичних засад та науково-технічних засобів забезпечення такої діяльності.

Водночас стрімкий розвиток науково-технічного прогресу зумовлює необхідність вдосконалити окремі позиції щодо правового регулювання застосування технічних засобів та використати інформацію, отриману за їхньою допомогою в процесі розслідування.

Найпоширенішою слідчою (розшуковою) дією й основним способом отримання доказів у процесі розслідування будь-якого злочину є допит, тобто інформаційно-психологічна діяльність слідчого, регламентована відповідними нормами кримінально-процесуального законодавства та спрямована на отримання від особи відомостей про факти, що мають доказове або орієнтуюче значення для встановлення об'єктивної істини в процесі розслідування. Водночас такий процес обміну інформацією є досить складним та багатограним, оскільки потребує від слідчого не лише високої професійної культури, а й знання певних закономірностей розвитку та функціонування психічної діяльності людини (Ploskonos, 2017).

Актуальним проблемам допиту приділяється значна увага вітчизняних і зарубіжних криміналістів та процесуалістів, що, без перебільшення, дає змогу вести мову про те, що допит є не лише найпоширенішою слідчою (розшуковою) дією, але й обов'язковою, оскільки саме в процесі такого спілкування на підставі отриманих фактичних даних слідчий приймає рішення щодо правильного застосування норм закону, висунення та перевірки слідчих версій, а також подальшого проведення слідчих (розшукових) дій.

Особливостям організації та проведення допиту, фіксації отриманих у процесі допиту результатів, а також аналізу отриманої в межах зазначеної слідчої (розшукової) дії (далі – СРД) інформації присвячена значна кількість наукових та науково-практичних праць сучасних вчених. Проблематику допиту досліджували В.П. Бахін, Р.С. Белкін, В.М. Биков, В.К. Весельський, В.Г. Гончаренко, В.А. Журавель, А.В. Іщенко, В.П. Колмаков, М.В. Костицький, В.Є. Коновалова, В.С. Кузьмичов, В.Г. Лукашевич, Є.Д. Лук'янчиков, О.І. Мотлях, С. М. Стахівський, М.І. Порубов, В.В. Тіщенко, Л.Д. Удалова, К.О. Чаплинський, Ю.М. Чорноус, В.Ю. Шепітько та багато інших.

Разом із тим нині дослідження положень, які регламентують процесуальні засади проведення допиту, та окремі тактичні особливості не втрачають своєї актуальності, і, перш за все, це зумовлено динамічністю ситуацій, які виникають саме під час допиту та доволі широким колом обставин, що слідчий має встановити, залежно від конкретного кримінального правопорушення, обставин, які передували та супроводжували вчинення злочину, кількості учасників, їхніх особистісних характеристик тощо.

Метою статті є дослідження можливостей щодо забезпечення ефективного та результативного проведення допиту.

Основна частина. До основних заходів підготовки до допиту заради забезпечення досягнення його мети зараховуємо такі позиції: вивчення матеріалів кримінального провадження; визначення предмета допиту; визначення кола осіб, які підлягають допиту та черговості їх виклику; визначення кола учасників допиту та вжиття заходів щодо забезпечення їх участі; визначення необхідності використання технічних засобів фіксації.

Безперечно, такий перелік підготовчих заходів не є вичерпним і поданий автором із точки зору найбільш типових аспектів, а також стосується здебільшого типової сприятливої слідчої ситуації. Разом із тим неможливо залишити поза увагою той факт, що зазначений вище перелік обставин, залежно від вчиненого кримінального правопорушення, кваліфікації дій особи правопорушника, кількості учасників події, слідчої ситуації, інформації, якою володіє слідчий на момент підготовки до допиту, тощо, може бути доповнений.

У загальному розумінні заходи, які необхідно виконати слідчому на етапі підготовки до допиту для забезпечення його ефективності та результативності, певною мірою збігаються з обставинами, які підлягають встановленню, тобто формують предмет допиту. При цьому, на думку автора, під предметом допиту варто розуміти не лише узагальнене коло обставин, які підлягають доказуванню, але й відомості, які мають орієнтуюче значення та сприятимуть всебічному, повному, об'єктивному розслідуванню кримінального провадження та прийняттю правильного процесуального рішення. Тобто предмет допиту, насамперед, залежить від характеру розслідуваного злочину.

Згідно з положеннями ст. 84 КПК України доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані відповідно до порядку, визначеному кримінальним процесуальним кодексом, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. А з огляду на нормативне розуміння категорії «доказ», одним із процесуальних його джерел є саме показання, тобто відомості, які надаються під час допиту в усній чи письмовій формі і фактично формуються з обставин, необхідних для встановлення істини у справі.

Аналіз наукових джерел дає змогу дійти висновку, що до обставин, які підлягають встановленню під час допиту, можна зарахувати такі: мотиви та мета вчинення злочину; предмет злочинного посягання; характеристики особи злочинця та наявність співучасників, у тому числі роль кожного; організований характер злочину; способи злочину, в тому числі чи мали місце стадії підготовки та приховування; час та місце вчинення злочину; знаряддя та засоби вчинення злочину; обставини, які супроводжували вчинення злочину; винуватість особи у вчиненні злочину; обставини, які впливають на ступінь тяжкості злочину; обставини, які пом'якшують або обтяжують відповідальність; характер та розмір завданого матеріального збитку; розміри витрат установ охорони здоров'я на стаціонарне лікування потерпілого від злочинного діяння; причини й умови, що сприяли учиненню злочину та інші.

Досліджуючи специфічну категорію злочинів, які вчиняються організованими злочинними групами, можна окреслити обставини, які матимуть важливе значення саме для розслідування зазначених кримінальних проваджень, та необхідність встановлення яких зустрічається найчастіше, а саме: 1) організований характер злочину: механізм злочинної події; яким чином вчинялися злочини, їх тривалість, поширеність; наявність злочинної діяльності постійного характеру; планований характер злочинної діяльності; прагнення до розширення сфер діяльності; використання вогнепальної зброї і засобів зв'язку; наявність контактів зі співробітниками правоохоронних та інших державних органів та ін.; 2) наявність і склад організаційного формування: кількість учасників злочинної діяльності; ієрархічна структура злочинної групи; наявність розподілу ролей; форми взаємодії в злочинному угрупованні; стабільність складу групи, правила поведінки в групі та ін.; 3) базовий елемент злочинної діяльності ОЗГ: господарсько-економічна діяльність членів угруповання; участь у тіньовому бізнесі; місця зосередження ядра і членів злочинного формування; незаконна діяльність групи; зв'язки злочинної групи з підприємцями і злочинним світом; місце угруповання в кримінальному середовищі; прикриття злочинної діяльності легальними структурами; участь членів злочинної групи в політичній діяльності тощо.

В.П. Корж пропонує під час допиту учасника ОЗГ встановлювати такі обставини: склад ОЗГ і функціональні ролі її учасників; хто є організатором створення (формування) ОЗГ та її керівником; хто є виконавцем злочинів і хто забезпечує безпеку ОЗГ і кримінальної діяльності загалом; хто з учасників входить до керівного складу ОЗГ; упродовж якого часу функціонувала ОЗГ; коли кожний учасник увійшов до складу кримінального колективу і скільки часу перебував у ньому; як між собою були пов'язані члени ОЗГ; чи був розроблений спеціальний план захисту від викриття і хто його розробляв; у чому конкретно цей план виявився; чи існував зв'язок із корумпованими працівниками органів влади і управління і в чому він конкретно виявився; хто розробляв кримінальну технологію економічного злочину; хто обирав об'єкт злочинного посягання; хто розробляв план вчинення злочину і здійснював підготовчі заходи, в тому числі розподіляв ролі, навчав прийомам вчинення злочину і способам їх приховування; хто виробляв загальну лінію поведінки на слідстві в разі затримання, які поради та кому конкретно надавались; хто розподіляв злочинні здобутки і як вони легалізувались («відмивались»), зокрема грошові кошти, інше майно; які стосунки рядових членів ОЗГ із керівництвом ОЗГ, організатором злочинної діяльності; в чому конкретно полягав план підготовки вчинення злочину та його спосіб; як і ким вивчалась обстановка вчинення злочину; чи використовувалась наявна обстановка або корумповані чиновники створювали сприятливі умови для проведення злочинної акції; які перешкоди були виявлені в процесі підготовки до злочину і як вони були усунуті; які заходи передбачалось вжити до приховування слідів злочинної діяльності; які взаємостосунки в ОЗГ, чи є суперечності і конфлікти між членами групи; хто з учасників має організаторські здібності, а хто відрізняється слабким характером,

схильністю до підкорення; хто з членів ОЗГ менше за інших брав участь у злочинній діяльності, а хто проявляв особливу активність; хто був у дружніх (родинних) стосунках з організатором ОЗГ; хто з учасників групи отримувал найменшу частку злочинного здобутку тощо (Korzh, 2002: 340).

Разом із тим М.С. Гурев пропонує до розгляду найбільш загальні питання, які стосуються безпосередньо вивчення організованої злочинної групи: 1) коли, де створена ОЗГ, на якій основі, хто був ініціатором її формування, чи входить вона до будь-якого співтовариства; 2) яким був спосіб об'єднання учасників ОЗГ – чи всі увійшли до неї добровільно або хтось був втягнутий, яким чином; 3) як довго діяла ОЗГ, на якій території, на якому виді злочинної діяльності спеціалізувалась; 4) які ще злочини вчинені ОЗГ, в якому складі; 5) склад ОЗГ, кількість учасників, зміни у складі, їх причини; 6) яка структура ОЗГ, який у ній розподіл ролей, хто за що відповідає і які питання вирішує (зброя, транспорт, зв'язок, пошук об'єктів посягань, створення алібі, приховування і реалізація викраденого та ін.); 7) хто є лідером ОЗГ, хто перебуває в його найближчому оточенні, хто є активним учасником групи, хто – другорядним; 8) як здійснюється зв'язок між членами ОЗГ; 9) якими транспортними засобами, засобами зв'язку, зброєю користувалися учасники ОЗГ, які джерела їх придбання, яка їхня подальша доля і місцезнаходження; 10) як відбувався розподіл коштів між членами ОЗГ; 11) чи були випадки виходу з ОЗГ її учасників, де вони перебувають, причина їхнього виходу зі складу групи, як запобігали намірам виходу зі складу групи інших учасників; 12) які заходи захисту від правоохоронних органів робилися ОЗГ, які планувалися; 13) чи існують зв'язки зі співробітниками правоохоронних органів, якого рівня, з ким, у чому цей зв'язок виявляється; 14) наявність особистих симпатій і антипатій в ОЗГ, наявність конфліктів усередині, їхні причини, способи і результат їх вирішення; 15) наявність системи покарань і заохочень в ОЗГ, хто їм піддавався, за що й у якій формі (Gurev, 2001: 56).

Неможливо залишити поза увагою пропозиції окремих вчених щодо організації допиту та визначення кола обставин за конкретними сферами, наприклад: обставини, які містять інформацію про лідера організованої злочинної групи; обставини, які містять інформацію про ролі найбільш активних учасників ОЗГ; обставини, які містять інформацію про ролі учасників другорядного гатунку.

Отже, для встановлення лідера ОЗГ необхідно дослідити такі питання: 1) хто розробляв плани злочинів, розподіляв ролі інших членів ОЗГ у процесі їх вчинення; 2) хто виявляв ініціативу, вчиняючи злочини, змінював плани ОЗГ у разі появи непередбачених обставин; 3) хто із членів ОЗГ будував загальну лінію поведінки на слідстві на випадок затримання; 4) хто одержував найбільшу частку здобутих злочинним шляхом коштів, хто їх розподіляв; 5) хто з учасників ОЗГ має злочинний досвід, організаторські здібності, схильність до лідерства, сильний характер (Korzh, 2002: 43).

Для встановлення обставини, які містять інформацію про ролі учасників другорядного гатунку, питання, відповіді на які має отримати слідчий мають стосуватись таких аспектів: 1) хто був втягнутий до діяльності ОЗГ, яким чином; 2) хто відрізняється слабохарактерністю, схильністю до підкорення; 3) хто виконував найпростіші дії щодо забезпечення злочинної діяльності групи; 4) хто отримувал найменшу частку злочинного доходу; 5) хто менше за інших брав участь в епізодах злочинної діяльності групи (Korzh, 2002: 46).

Враховуючи викладене, пропонуємо розглядати обставини, які підлягають встановленню під час допиту в єдиній системі, до складу якої входять найбільш типові елементи. Разом із тим вкотре хочемо звернути увагу, що об'єднання запропонованих нами елементів єдиною системою не забезпечує їх вичерпності, оскільки завжди є динамічні фактори, які впливатимуть на слідчу ситуацію та призведуть, в окремих випадках, до збільшення або зменшення кількості встановлюваних під час допиту обставин.

Таким чином, під час підготовки до допиту та визначення предмета допиту необхідно чітко окреслити питання, які стосуватимуться:

- 1) обставин, які підлягають доказуванню та перелік яких, вичерпно наведений у ст. 91 КПК України:
  - подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення);
  - винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення;
  - вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат;
  - обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження;
  - обставини, що є підставою для звільнення від відповідальності або покарання;
  - обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, в тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення;
- 2) обставини, які формують зміст криміналістичної характеристики злочину (типові та специфічні елементи криміналістичної характеристики та кореляційні зв'язки між ними):
  - відомості про учасників ОЗГ (особистісні характеристики, розподіл ролей, виконувані функції, тривалість участі в ОЗГ, причетність до інших епізодів злочинної діяльності);

- відомості про потерпілого або потерпілих;
  - відомості про спосіб вчинення кримінального правопорушення (підготування до злочину, безпосереднє його вчинення, приховування злочинного результату та його наслідків);
  - відомості про матеріальні сліди злочину (змогу отримати доказову інформацію або інформацію, яка матиме орієнтувальний характер);
  - відомості про використовувані засоби та знаряддя до вчинення злочину (законність їх придбання, місця зберігання);
  - відомості про час та місце вчинення злочинів (встановлюється відповідно до кожного конкретного епізоду злочинної діяльності);
  - відомості про заподіяну злочинною діяльністю матеріальну шкоду;
- 3) обставини, які формують зміст кримінально-правової характеристики конкретного складу злочину або виду (групи) злочинів:
- склад злочину (суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна та об'єктивна сторона злочину);
  - кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки злочину;
  - характер (вид та розмір) покарання за злочин;
  - спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності або обставини, що виключають злочинність діяння;
- 4) специфічні обставини, які формують зміст орієнтуючої інформації, але мають юридичне значення (тобто дадуть змогу слідчому побудувати версії та спланувати окремі СРД із метою їх перевірки, наприклад наявність в особи алібі).

Висновки. Таким чином, у процесі підготовки до проведення допиту учасників організованих злочинних груп та злочинних організацій слідчому необхідно чітко визначити коло обставин, які підлягають встановленню залежно від події злочину, кількості учасників, розподілених між ними ролей, сталості злочинного угруповання, наявності вихідної інформації (враховуючи її кількісний та якісний склад), а також інших чинників, які впливатимуть на всебічність розслідування. З огляду на наявну інформацію, слідчий має визначити алгоритм дій під час допиту, скласти план, вибрати тактичні прийоми та засоби фіксації, які доцільно буде застосувати, тобто забезпечити виконання криміналістичних принципів та дотримання процесуальних норм. Відсутність такої системності може призвести до неповноти отриманої під час допиту інформації та зумовить проведення повторних та додаткових допитів, а надалі сприятиме втраті цінної доказової інформації.

Список використаних джерел:

1. Гурев М.С. Убийства на «разборках» (методика расследования). Санкт-Петербург, 2001. 288 с.
2. Корж В.П. Теоретические основы методики расследования преступлений, совершаемых организованными преступными образованиями в сфере экономической деятельности : монография. Харьков : НУВД, 2002. 412 с.
3. Плосконос А.І. Обставини, які підлягають встановленню під час допиту. *Актуальні питання кримінального процесу, криміналістики та судової експертизи* : збірник матеріалів міжвід. наук.-практ. конф. 24 листоп. 2017. Київ, НАВС, 2017. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/3581>.

References:

1. Gurev M.S. (2001) Ubiistva na «razborkakh» (metodika rassledovaniia) [Murders at showdowns (investigation technique)]. Sankt-Peterburg. 288 p. [in Russian].
2. Korzh V.P. (2002) Teoreticheskie osnovy metodiki rassledovaniia prestuplenii, sovershaemykh organizovannymi prestupnymi obrazovaniiami v sfere ekonomicheskoi deiatelnosti [Theoretical foundations of the methodology for the investigation of crimes committed by organized criminal entities in the field of economic activity]: monografiia. Kharkov: NUVD. 412 p. [in Ukrainian].
3. Ploskonos A.I. (2017) Obstavyny, yaki pidlihaiut vstanovlenniu pid chas dopytu. Aktualni pytannia kryminalnoho protsesu, kryminalistyky ta sudovoi ekspertyzy : zb. materialiv mizhvid. nauk.-prakt. konf. 24 lystop. 2017. Kyiv, NAVS. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/3581>. [in Ukrainian].